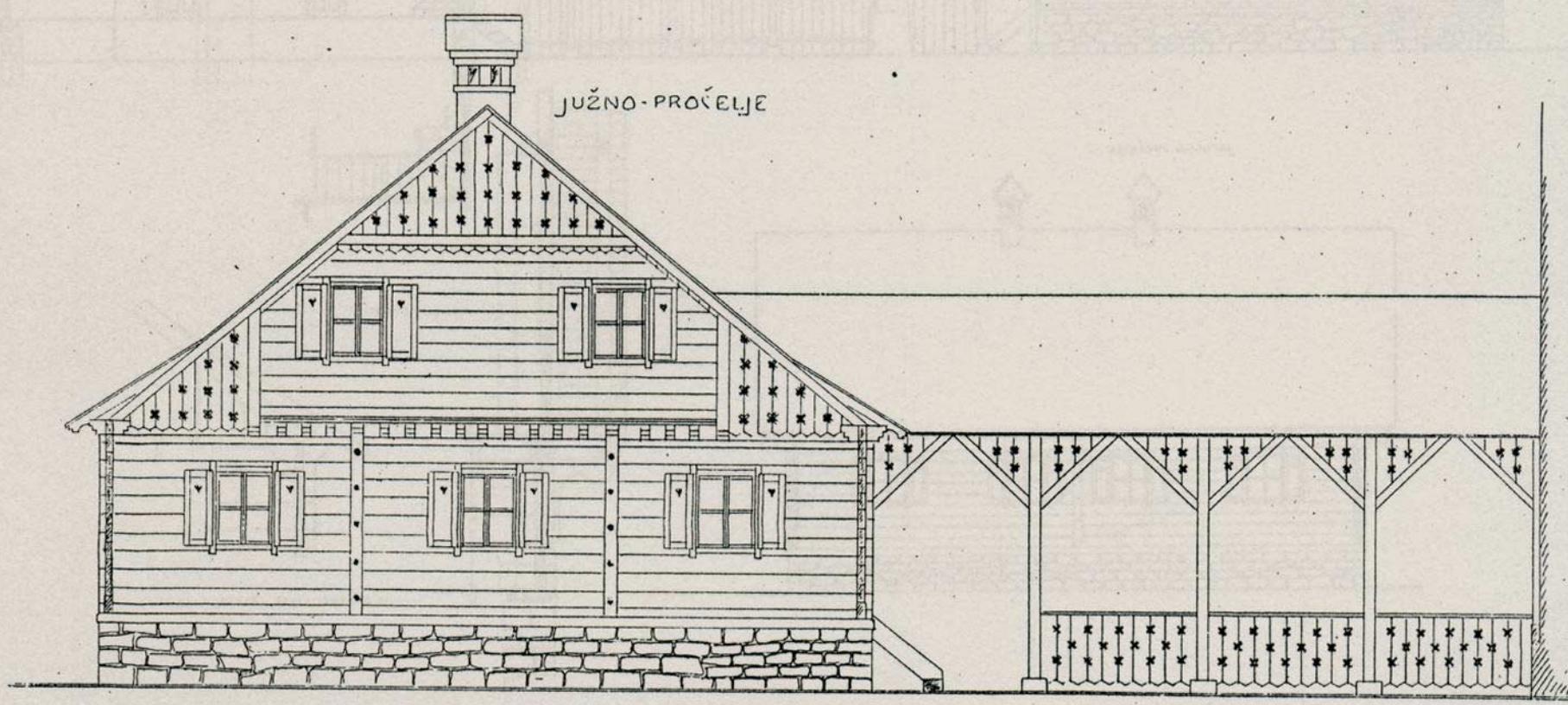

PLANINARSKI VJESNIK

OSNOVA-PLANINARSKE-KUĆE-NA-SLJEMENU-ZA-PLANINARSKO-DRUŠTVO-U-ZAGREBU

1:50

PLANINARSKO KONAČIŠTE NA SLJEMENU.

O gradnji planinarskog konačišta na Sljemenu javljamo: Gradjevni program za planinarsko konačište na Sljemenu zasnovao je upravni odbor „Hrv. planinarskog društva“ ovako: Nova kuća ima biti konačište i prenoćište u prvom redu za članove društvene, ima se sagraditi neovisno pokraj sadašnje gradske kuće i to prama istoku. Između jedne i druge zgrade ima se podići prekrita i prama jugu otvorena veranda, koja će služiti ili kao utočište većemu broju izletnika u slučaju nepovoljna vremena ili kao gostionska prostorija u ljetno doba. Nova zgrada ne smije presjeći gradsku cestu. Potreban broj zahoda neka se uredi izvan zgrade sa natkritim hodnikom.

To konačište ima se izvesti tako, da bude u svojoj vanjštini skromno i jednostavno, jer troškovi ne smiju prekoraciti iznos od 10.000 K. Zamršena konstrukcija i oblik krovišta i pročelja neka se izbjegava; t. j. za stijene ima se upotrijebiti što je više moguće okolno gradivo na Sljemenu: drvo i kamen lomljenak, a krov se ima pokriti crijepon. Dovoz gradje iz Zagreba ima se stegnuti na najpotrebnejše stvari, jer bi po 12 kilom. dugoj gradskoj cesti bio odviše skup. Konačno neka se vanjsko arhitektonsko lice nove zgrade doveđe u sklad s okolišem, s toga ima se spomenuto gradivo izvesti u domaćem slogu i sastavu.

Prema toj osnovi izradio je na molbu društvenog odbora g. Benko pl. Deutsch, arhitekt i gradski zastupnik, detalne nacrte za novo planinarsko konačište. U tim je nacrtima vrlo vješto proveo intencije društvenog odbora i zasnovao tu novu zgradu tako, da će u dogledno vrijeme potpuno odgovarati potrebama društvenih članova i drugih posjetnika zagrebačke gore. Vanjske stijene bit će sagradjene od jakih i trajnih hrastovih podnica, koje će biti postavljene na kamenno podnožje, visoko jedan metar. Nutarnje razdjelne stijene, što dijele pojedine sobe, sastojat će od dva sloja međusobno spojenih 3 cm. debelih jelovih dasaka, koje će unakriž biti pribijene. Jelov grednik poduprт je srednjom podvlakom, a ova je poblanjana; strop u sobama ostaje vidljiv, a unutarnje stijene bit će požbukane i pobijeljene, da se gamad tako lako ne ugniježdi.

S VELEBITA
Napisao I. Jurčić.
(Nastavak.)

Još koje vrijeme i vidiš, kako postaje na očigled velik i reći bi da upire prema Zadru, koji se zgrnuo na rubu one pitome brežuljaste ravni, što seže sve ovamo do karinskog i Novigradskog mora te do vijugastog uskog prodora s visokim, kamenitim oba-

U jednostavno konstruiranom potkovlju bit će ugradjene i 2 tavanske sobe i jedna velika zajednička spavaona sa 10 postelja. U prizmlju ima 8 soba što većih što manjih za postavu jedne ili dvije postelje sa nužnim uređenjem.

Visina je soba u prizmlju 2.70 m. a u gornjem spratu 2.50 m.; površina soba iznosi oko 10—16 četv. metra, a sadržaj soba između 25 do 40 kub. metra, što posvema odgovara higijenskim propisima za spavaće sobe. Položaj je prozora gledom na situaciju prema jugu, istoku i zapadu povoljan, a veličina odgovara mjesnim prilikama i zahtjevima za prenoćenje. Vanjska su krila tih prozora zamišljena s punim kapcima s obzirom na klimatske prilike. Zahodi su osnovani na sistemu kaljužnica, i nemaju uređaja s vodom za ispiranje. Zato su i izvan kuće smješteni, ali spojeni pokrivenim hodnikom. Konstrukcija je zahoda takodjer drvena.

Veranda, prema sjeveru oplatom zatvorena, zauzimat će površinu od 63 četv. metra, dakle će u njoj biti mesta za preko 100 osoba.

Za sve sobe odredjene su željezne peći, s toga su zasnovana i 2 centralna dimnjaka u predstobi, koji ujedno služe kao stupovi za ležaj predmeta. Simetričnim položajem poljepšat će ti dimnjaci izgled kuće.

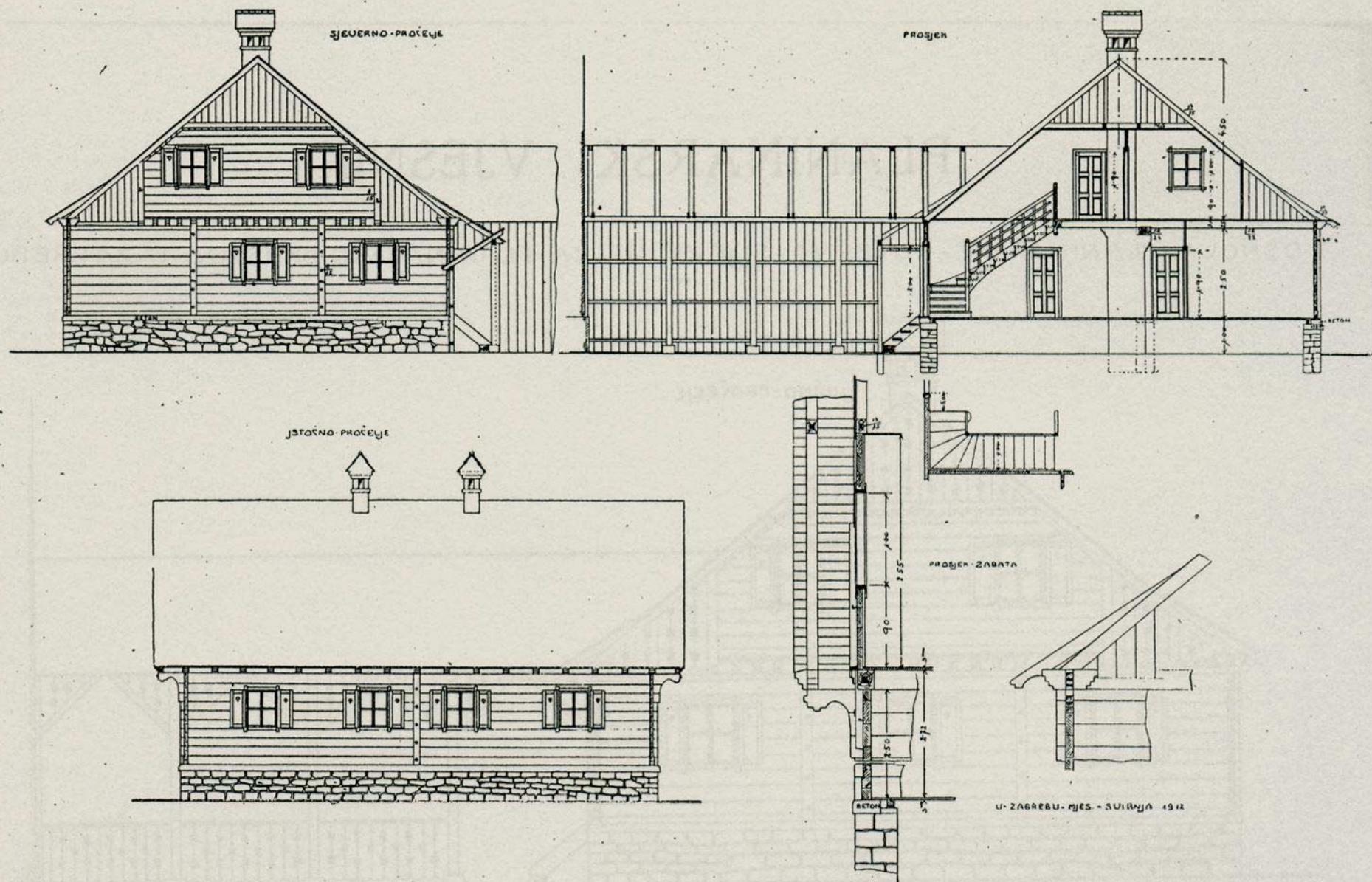
Iz predstobe imadu sve prostorije direktni pristup i u njoj je smješteno i drveno stepenište, koje vodi u gornji sprat. Predsoba dobit će za bolju rasvjetu jošte i nadsvjetlo kroz kosinu krova.

Gradjevni troškovi detaljno su proračunani na 10.000 K. Konstruktivno drvo, hrastovina i jelovina, doznačeno je društvu od gradske općine zagrebačke badava; no izradba i dovoz do gradilišta stajali su mnogo novaca.

Nacrt pokazuje lijepu grupaciju i slikovitost; glavno je pročelje prema jugu širokim zabatom okrenuto i narodnim oblicima ukrašeno. Tlocrt je praktičan, veličine soba odgovaraju posvema određenoj svrsi. Konstrukcija je jednostavna i po načinu domaćih seljačkih kuća zasnovana. Tako je zadaća dobro riješena i zgrada posve odgovara sadašnjim potrebama planinarskog društva.

lama, što spaja Novigradsko more s Planinskim kanalom. Prema zapadu zaklonio je Greblje pa tako i vidik s njega guravi Crni Vrh, dok se prema istoku pomolili silni, do 600 m visoki bedemi Koma i Jerkovca, sastojeći iz ogromnih poput knjiga ponešto koso nakla-

OSNOVA - PLANINARSKE - KUĆE - NA - SJELEMENU - ZA - PLANINARSKO - DRUŠTVO - U - ZAGREBU

danih slojeva vapnenca, što se ruše naglo prema koritu Male Paklenice. Ova ljepota od prirodnog razgledišta, balzamni miris, što ga širi svježim vazduhom ubava borova šuma, koja je na prelazu s Klimente na Greblje zamijenila dotadanji bukvik, neposredna blizina obiteljskih stanova, zvanih Močile, s pitomom svojom okolinom i pokraj njih toli očekivana pitka voda: sve to kao da se je poželji putnika u raskošnom obilju zgrnulo, pa je prava milina, napose za vrućeg dana, otpočinuti tuj te srknuti iz vrela okrepnog napitka i naužiti se rijetke krasote razgleda.

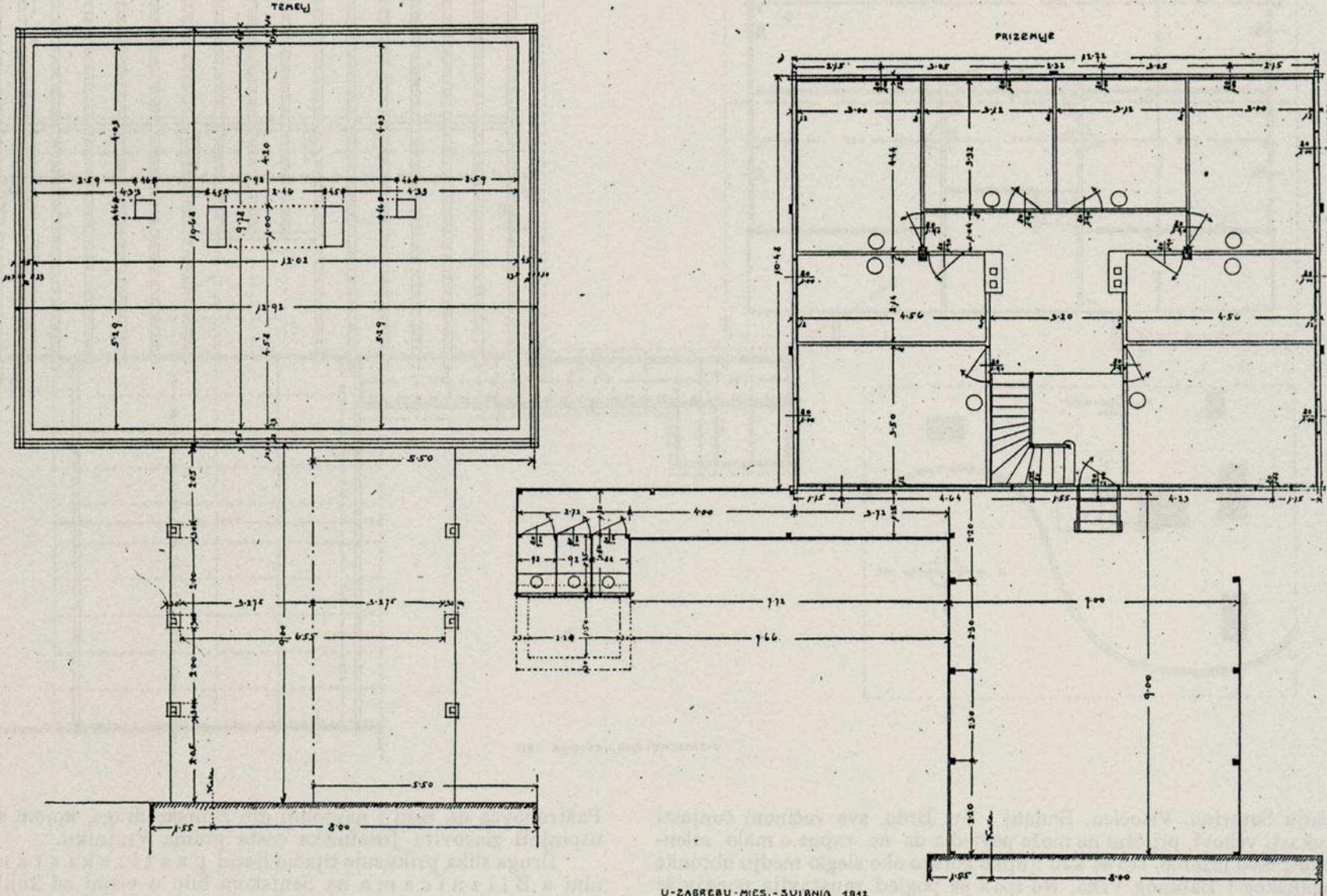
Od Greblja nastavlja ponešto loša, slabo sjenata staza, vodeći lagano nizbrdice pokraj gornjih močilske gromača, dok se ispod istočne strane Škiljine Kose (na karti Močila Pieč) ne sastane s putom, što vodi sa Selina na Ivinu Vodicu. Od ovog raspuća stazi put uzlaziti i biva sve oporiji, a počevši od mjesta, gdje se obrne prema sjevero-istoku, kamenit, osobito strm i izvijan nagusto po izgrbanoj strmini. Navrh ovog strmog odlomka puta nalazi se jedna istaknuta, omašna stijena, naravni vidikovac (oko 880), rušći se prema istoku gotovo okomito. S njena tjemena pruža se neobično lijep vidik, jaki takmac onome sa Greblja, tek da se ovom vidikovcu primakle bolje divske stijene Koma i Jerkovca i da podno njih dobiješ uvid u najgornji dio provalje Male Paklenice, s koje se bljeskaju srebropjeni slapići hitrog, gorskog potoka. Kružeći okom uokolo, jedva ćeš razabratati, da li te na ovo pomno promatranje i podugo zadržavanje tuj veže više idealna ljepota vidika ili materialna požuda, što te na tren saljeće, prožeta neodoljivom čežnjom za osvježujućim srkljem, tim rijetkim darom spužvarskega velerbitskog stijenja, koji je u ovome slučaju ne manje od 300 m pod tobom, a s obzirom na prilike stijena i inaki smjer puta, tek za oko dokućiv. Do samog ovog vidikovca pružio se sa zapadne strane mlad, sjenat borik, kojega ugodna hladovina, a za jake pôdašnje pripeke, i lijep, izložen položaj upravo zavode, da se, protegnut na ledja, podaš odmaranju i promatranju zanimivog okoliša. Položitog odsele puta, koji je medjuto udario sjevernim smjerom po istočnom obronku Škiljine Kose, ne ostavlja više hladovina: u blizini vrhunca 916 spustio se na kratko nizbrdo do sedla, koje je razvodjem Velike i Male Paklenice. Odavle se put uspinje neprekidno, dosta je opor, a na strmijim mjestima na kratko izvijugan. Na visini od kojih 1100 m poveđe nas mimo ležaja crvene rudače, koja obećaje na prvi pogled lijep, ako i nešto drobljiv materijal. Tuj je pred koju godinu knez Borelli dao rovati prilično duboko, kako se veli, na željezo: analizom pak kustosa muzeja g. dra. Tučana ustanovljeno je, da je glavnom sastojinom te „rudače“ jaspis (odlika kremena). Sada

zavrne put snažno na desno. Nešto vode, što tuj u njegovoj okolini jedva da suzi, i umiljat poj pastira, dopirući s nedaleke visine, čini onu šumsku šamoću ugodnom i pitomom, a s obzirom na poodmaklo već vrijeme možeš izviše naslućivati, da ćeš skoro k tako vrućem očekivanom izvoru. I doista eto nas domala k Borellijevu kući i kraj nje k mnogo spominjanjoj Ivinoj Vodici. Nakon 4 sata laganog hoda (od Vel. Paklenice, ne ubrovivši ovomo odmora), na onoj sunčanoj zapari i onako žednima učinilo nam se, da tako dobre i hladne vode nijesmo pili na Velebitu. Tako isto ocijenili su ovu vodu i s planine s bremenima sijena silazeći seljaci, koji kose u okolini Sv. Brda, a obitavaju čak u Selinama (od Ivine Vodice oko 7 sati hoda), dok im se ljetni stanovi nalaze na Močilama.

U čas našega dolaska pasao je na Ivinoj Vodici stado stasit, vedar i prijazan pastir i zaduben u knjigu, pjevao neku narodnu pjesmu, da ga je bila milina slušati. Netom su mu udarci naših stopa po kamenitom putu doprli do ušiju, trgnuo se kao iza sna, zaklopio knjigu i zamotao je naglo u rubac: činilo se, kao da mu ne bi bilo ugodno, kad bi i od nas koji zavirio u tajne njegove knjige, ili kad bi bio nepozvanim ispitacem njegove vještine, okupane u znoju samo svog vlastitog lica, jer je samouk, ili kad bi mu bilo otkrivati blaga svoja čuvstva u prisuću stranih, na ovoj planini neobično rijetkih putnika. Tokom kasnijeg razgovora s njim razmotrao nam je tu svoju tajnu: zbirku narodnih pjesama Miloša Obilića, tiskanu latinicom u Novomsadu, urešenu s višeslikama, akupljenu u Zadru. Po pripovijedanju ljudi sa Selina raširena je ta knjiga u većoj množini medju Hrvatima onamožnjeg primorja, dok je n. pr. Kačić tuj slabo poznat.

Na Ivinoj Vodici svršismo s našom crvenom markacijom, jer je dalju markaciju do Sv. Brda dao pred koju godinu izvesti zelenom bojom već spomenuti šumarski natpovjerenik g. Odlasek. Na južnoj strani Borellijeve kuće napisasmo: Ivina Vodica H. P. D. 1911., a na istočnoj Sveti Brdo uz naznaku smjera puta strelicom. Od Ivine Vodice do Sv. Brda ima oko 2 sata laganog hoda: put je prijatan, ispočetka još hladovit, a kasnije se uvija i podaje strminama, koje su ponajvećma busenjem trave obrasle.

Iz Vel. Paklenice vodi preko Sedla Buljme na valovitu visočinu Doce put, koji je od vajkada služio kao najzgodniji prelaz s Primorja u Liku prema Metku i Počitelju i obratno. Šumarska ga je uprava sve do blizu hrvatske medje pred kojih 8 godina dijelom popravila, dijelom na novo trasirala i uredila. Smjer njegov označismo u neposrednoj blizini šumarskog skloništa u Vel. Paklenici strelicom uz dometak: Doci-Vaganjski Vrh H. P. D. 1911. Laganim uzla-

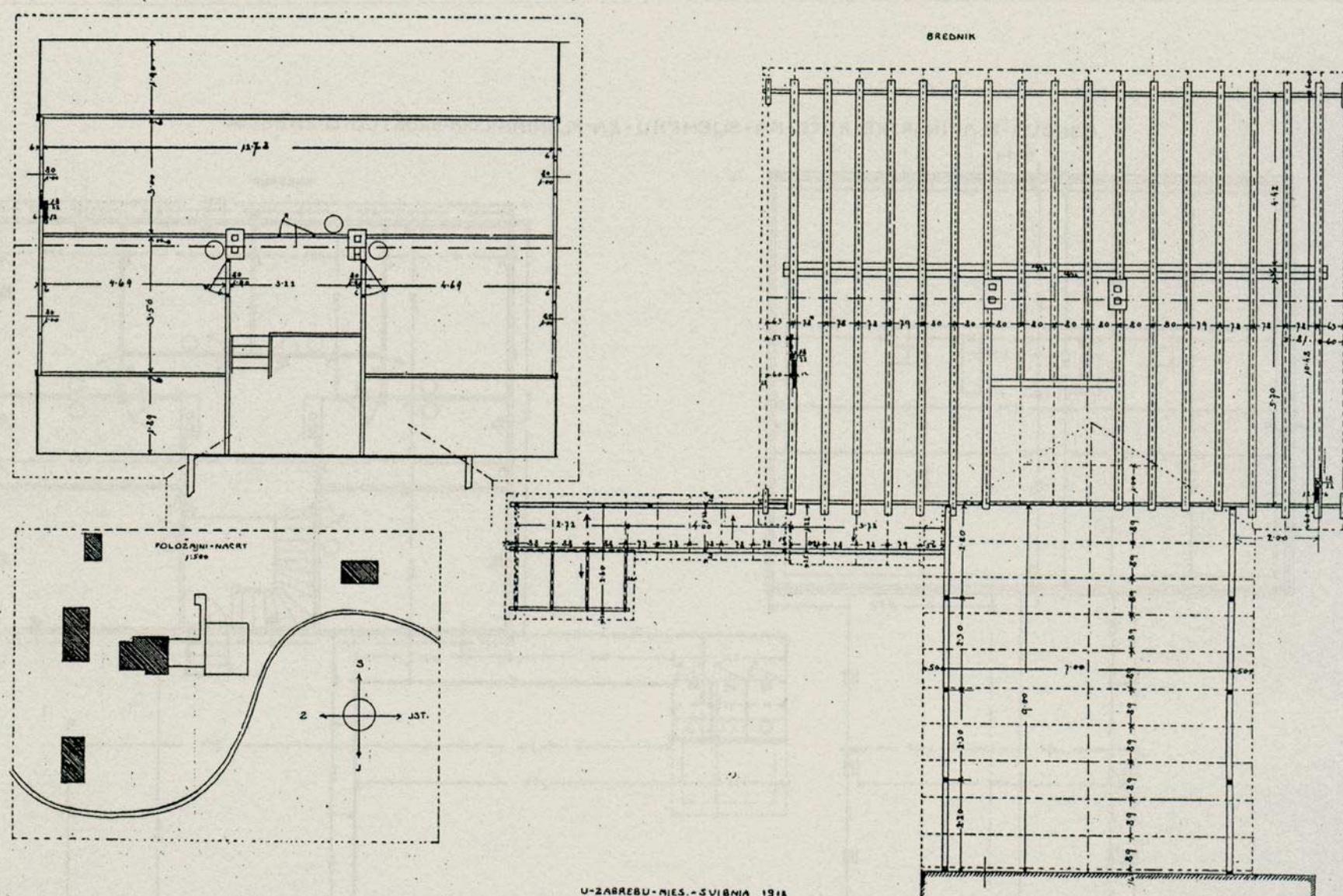

U-ZAGREBU-MJES.-SUVIBNA 1912

zom vodi ovaj oširoki put smjerom sjevero-zapadnim u gustoj, vrmešnoj šumi, zgodno je izведен, dobro sačuvan, a jake strmine svladava nizom što većih što manjih serpentina, koje čine uzlaz to zanimljivim, što se nijesu svrstale u dugotrajne i dosadne zavoje jedan nad drugim, nego se izvijale po kosom smjeru ustran vodećeg puta. Tek tuj i tamo se dolazi do koje male čistine, s koje se pruža vidik na suprotne gorske kose i vrhunce, nad kojima gospoduje najviši vrh Golić (1266), zaklanjujući nam željno očekivani izgled na morskou pučinu. Nakon dvošatnog laganog hoda, koji bismo skoro mogli nazvati ugodnom šetnjom, eto nas na mjestu, gdje se s našim putom sastaje onaj, što dolazi s Velikog Rujna. Podješ li par časova ovim rujanskim putom, doći ćeš do maloga vrela, zvanog Dražice. Premda ovo vreoce za sušnog ljeta jedva suzi, ipak se putnik rado sagne k njemu, pa stoga i taj mali dio puta markirasmo, naznačivši na raspuću njegov smjer strelicom uz dometak: V o d a. Blizu ovog vreoca vidjet ćeš u stjenama uzrok vrelu: slab sloj crnog nepromočivog škriljevca, u koji je dao opaliti knez Borelli par mina, tražeći rudu. Već za koje pol sata od ovog raspuća počinje lagano nestajati šume i s njom duboke one hladovine, koja nam je za sunčane pripeke spremila snošljiv i ugodan hod. Nešto ispod prevale završio se ovaj novo izvedeni, dotično popravljeni put, a na nj se nastavio stari, opori gorski laz, verući se strmo med omašnim kamenim kladama, naloženim pod stijenama Debelog Brda (1559). Doskora te eto pod samim sedlom Buljma na uvali zgodnoj za odmor, gdje ti trud uspona obilno naplaćuje slikovit vidik na Veliko Rujno, Golić, Mozak, Klementu i niz drugih vrhova, kosa i dražica, što se postepeno spuštaju k blistavom moru, na kojemu možeš odavle i najmanju ladjacu razabratiti. Iza kako je put obišao tu uvalu, nestaje već za nekoliko časova one lijepe panorame spram mora, a pred nama ukažu se nešto niže valoviti i dosta kameniti Dōci, obrasli prilično busenjem trave i okruženi gustom grabrovom šumom, što se uhvatila obronaka okolišnih vrhunaca. Ravno pred tobom pada napose u oči Badanj, kojemu je jugoistočna strana položita i busenjem trave obrasla, a protivna strana gola, kršna, ruševi se strmoglavce više stotina metara stirovačkoj livadi.

Od šumarskog skloništa u Vel. Paklenici, pa do blizu mjesta na Dōcima, gdje se stječu putovi sa Metka i Počitelja i gdje razapesmo naše šatore, potrošimo tri i pol sata. Odmah preko sedla Buljme, na početku Dolaca (na karti Dozi stan) napisasmo: Dōci H. P. D. 1911. a jedno pet časova dalje od toga: Sta n uz strelicu, uperenu spram mjesta, gdje obično svake godine nastavaju po koji stan dalmatinski pastiri, što pasu ovuda ovce. Na tom zgodnom, gotovo u središtu položenom mjestu, stječu se naše crvene oznake putova prema Vel. Paklenici (Starigradu) i Metku te na Vaganski Vrh, Babin Vrh i Badanj.

Put na V a g a n s k i V r h vodi nas od tog raskršća na kratko južnim, a onda jugoistočnim smjerom; dobrim se dijelom vuče sasvim položito po malim, zelenim tratinama, iz kojih kao da niču što osamljeno, što hrpimice sad veći sad manji grebeni i ulomljeno stijenje. Već za četvrt sata postaje sve oporijim i prolazi na kratko šumom starih, rekao bi okamenjenih bukava: bez kore, lista i života, kojima su, čini se, opstanak dokončali neke vrstni paraziti. Nedaleko vrtače Ambar Koića, počinje put uzlaziti na desno; a zbog kamenitoši tla i u pukotine uraslog busenja trave, jedva ga se raspoznaće: znak, da se vrlo malo rabi. Trag mu podržavaju jedino pastiri, koji polaze onuda s blagom na pašu po obroncima Vaganskoga Vrha. Zato je ovaj laz hrdjav i opor a vije se oko vrtača i penje po sljem enimima, koja rastavljaju česte uvale i usjeline. Tek na par mjesta povede nas kroz malo hladovine; sve ostalo je sama goljet. Za dva sata laganog hoda stigosmo sa Dolaca na najveću velebitsku i ujedno hrvatsku glavicu, visoku 1798 m. Ne malo se začudisimo, kad ustanovimo, da je ovaj vrh na specijalnoj karti označen imenom Babin Vrh. Naš pratilac gazda Mijat Vrkić, koji već 17 godina dolazi na ove planine sa svojim pastirima i s velikim stadom ovaca, odlučno je tvrdio, da narod zove ovaj vrh V a g a n s k i m; ovako da ga zove po ovelikoj, zelenoj uvali Vagan (oko 1250), koja se nalazi neposredno pod njegovim sjeveroistočnim podnožjem, a pripada Ličanima, koji dolaze svake godine na nju kosit. Vrkić nas je poveo s vrha nešto niže, otk e se ta uvala dobro vidjela. Ovu tvrdnju Vrkićevu potvrdili su nam pastiri, koji ovuda već mnogo godina pasu stada; naročito jedan od njih, koji preko 20 godina dolazi ovamo s blagom, te pozna po imenu svaki zakutak u ovome dijelu Velebita. Vrkićeva nam se tvrdnja ukazuje to vjerojatnjom, što je množina imena vrhova, kosa i uvala na Velebitu označeno na karti što površno što skroz krivo, pa nadalje, što narod zove Babinim Vrhom (koje je ime na karti primijenjeno vrhuncu 1798) drugi jedan vrh, koji je označen na karti sa 1742. Ovaj vrh leži južnije od vrha 1798. i od Babina Jezera, a njegove uzdužne stijene zatvaraju čitavu istočnu stranu Babinog Dōca. Babin je Dolac vidljiv dobro na karti, a leži južnije od Jurlinovog stana (na karti Kurlina stan). O Babinu Vrhu bit će u ostalom još kasnije govora. S Vaganskog se Vrha pruža na sve strane uokolo opsežan vidik. Prema sjeveru pukla lička visoravan, posuta brojnim naseljima, od kojih se osobito ističu Medak, Ribnik i Gospic, a od humova, što su iz nje gdjegdje nikli, upada u oči pusti, kameniti kuk Zir (852), pa kad već od njega nikakve prave koristi, rabi ga Ličanin barem u riječi za prispopobu, nišaneći na gurmana: Da mu je mlika kolik' sva Lika, da mu je sir kolik Zir; da mu je pogaća kolik' Podlapača... U pozadini ove visoravnui ukazuju nam se bosanske gore poput zidina, dok prema sjeveru diže ponosno glavu lička Plešivica. Od okolnih velebitskih vrhunaca svraćaju na se

pažnju Šatorina, Visočica, Badanj i Sv. Brdo, sve većinom čunjasti i kukasti vrhovi, pri čem ne može pogled a da ne zapne o malo zelenkasto-plavo jezerce, što se kao ljudko gorsko oko sleglo medju obronke Vaganskog i Babinog Vrha. No ipak se pogled zaustavlja ponajviše na plavetnoj ljeskajućoj se morskoj površini, koju prekida niz otoka sa svojim mnogolikom razvedenim obalama, tvoreći zatone, uvale, drage i luke, oko kojih su marne ruke za blaženih starih vremena posagradiše brojna ljudska naselja, kojima je u neprekidnoj borbi između biti i nebiti — kako nam to mnogi žalostan znak pokazuje, — rijetko neosakaćenim uspjelo, da se ohravaju zlu, nevolji, propasti i uzdrže tek nad površinom rasula. U jugoistočnom smjeru zaklanja donekle ovu sliku skup visokih vrhova, koji zbog ovog zgodnog položaja upravo pozivaju, da pohitiš na njihovo tjeme te upotpuniš onaj užitak, što su ti ga nemilice okrnjili na Vaganskom Vruhu. (Svršit će se.)

PLANINARSKE VIJESTI

PODRUŽNICA PLANINARSKA U SENJU. S vseljemjavljamo, da se u Senju kani doskora konstituirati podružnica hrvatskog planinarskog društva, pa da su sve nužne predradnje već u tečaju. Čim bude podružnica konstituirana, preuzet će ona upravu skloništa na Senjskom bilu.

Posljednji korak u tom pravcu bit će, da će senjska podružnica, čim ishodi potvrdu svojih pravila, markirati puteve od Vratnika do skloništa, od skloništa do Krasne te od skloništa na najbliže vrhove, Jadićevu plan, Medvedjak i konačište, i konačno uspon iz Sv. Križa u Senjskoj dragi do skloništa.

SA SENJSKOGLA BILA. U prošlom broju donesosmo tri slike sa uspona iz Senja prema novom planinarskom skloništu, koje se nalazi na Senjskom bilu, pod Jadićevom planinom na visini oko 1100 m. Ovo sklonište sagradjeno je inicijativom revnog našeg člana g. dra. Ivana Krajača, odvjetnika u Jastrebarskom, a na trošak njegov, njegova brata g. Franje ml. Krajača i g. Konrada Naberšniga, potonje dvojice iz Senja. Podignućem ovoga skloništa učinjen je prvi korak za intenzivan razvoj hrvatske turistike na najsjevernijem dijelu Velebita naročito onoga dijela, koji leži izmedju Vratničkog i Krasanskog sedla, uzdižući se do 1500 met. Prva nam slika prikazuje pogled sa

Paštronovca na Senj i najdoljni dio Senjske drage, kojom se počinje uspinjati glasovita Josefinska cesta prama Vratniku.

Druga slika prikazuje tipični ljetni pastirski stan na planini u Bliznicama na Senjskom bilu u visini od kojih 900 m. Mimo tog stana vodit će markiran put s Vratničkog sedla do rečenog planinarskog skloništa.

Treća slika predstavlja nam Vučje stine, karakterističnu formaciju gole krši, kakove često izbijaju iz šumskog zelenila na Senjskom bilu, što ovaj kraj čini tim interesantnjim i slikovitijim. Ove stijene leže uz isti put vodeći od Vratnika do skloništa. Slike je snimio g. Konrad Naberšnig.

UPUTA O MARKIRANJU PLANINARSKIH PUTOVA. Upravni je odbor razasao ovu okružnicu o markiranju:

1. Na početku puta treba napisati na vidljivom mjestu na stijeni ili na deblu, kamo put vodi n. pr.: Rishnjač, Snijeznički i treba dodati strjelicu s potpisom „H. P. D. 1912.“ Ako nema stijene ili debla na početku puta, treba zabit u zemlju mali stup i na njem pričvrstiti tablicu (daščicu) s gornjim napisom i potpisom.

2. Na raskrišću markacijā treba označiti sve smjerove puta sa napisima i strelicama tih smjerova.

3. Na raskrišću puta, dakle onđe, gdje markirani put sijeće drugi koji nemarkirani put, treba markirani put s jedne i s druge strane raskrišća dobro označiti, da putnik odmah vidi, kuda mu valja ići.

4. Markirati treba, gdjegod se samo može, i to na živcu kamenu, dotično na stijeni, a gdje to ne ide, na stablu i to u posljednjem slučaju u visini čovječe glave.

5. Znakovi treba da su vidljivi ne samo pri usponu na goru, nego i kod silaza, pa s toga treba da su na više mesta dvostruki znakovi, za gore i za dolje.

6. Na vrhu gore treba takodjer na živcu kamenu ili stupu načiniti napis „H. P. D.“ (godina) i kod silaza sa vrha naznačiti strelicom i napisom smjer puta.

7. Sve puteve treba markirati jednom bojom — crvenom minij bojom.

8. Markirati treba za suhog vremena, da se boja što bolje uhvati.

Veliki izbor

perzijskih sagova, tkanina za pokućstvo i
zastora

Filip Haas i sinovi

c. kr. povl. tvornice sagova
i tkanina za pokućstvo

Zagreb, Jelačić trg 28.